

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/pamiec/miejsca-pamieci/8044,BUK-miasto-w-powiecie-poznanskim.html>
24.02.2024, 00:54

BUK (miasto w powiecie poznańskim)

1. Na skwerze pośrodku pl. Reszki, przed budynkiem kina, wznosi się pomnik Bohaterów Ziemi Bukowskiej (proj. Józef Kopczyński), odsłonięty 1 IX 1989 r. Ma on formę betonowej kompozycji z metaloplastycznym orłem u góry i cytatem z wiersza Stanisława Hebanowskiego od strony frontowej. Na bocznych ukośnych płaszczyznach umieszczono metalowe elementy z wypisanymi na nich datami ważnymi dla historii miasta, m.in. z lewej strony *1918/19*. Na podstawie pomnika 3 V 2008 r. odsłonięto dwie granitowe płyty, na których wypisano 226 nazwisk uczestników powstania wielkopolskiego z I i II kompanii bukowskiej.

2. Na zewnętrznej ścianie Gimnazjum (ul. Szarych Szeregów 8) obok wejścia znajduje się kamienna tablica upamiętniająca *szkołę-pomnik walki o polskość*, w której w 1906 r. odbył się strajk w obronie mowy polskiej, a w latach 1918-19 znalazł siedzibę szpital powstańczy. Tablicę z inicjatywy Klubu Oficerów Rezerwy wmurowano 12 X 1975

r. Szkoła ta nosi imię K. Zenktelera (patrz niżej).

3. Wybiegająca z pl. Przemysława (ryнку) na zachód krótka ulica nosi imię podpułkownika Kazimierza Zenktelera (1884-1955) ps. „Warwas”, mieszkańca Buku, dowódcy zachodniego frontu powstania wielkopolskiego, a potem dowódcy III powstania śląskiego. Pod tabliczką z nazwą ulicy umieszczono emaliowaną tablicę z podobizną jej patrona i krótkim życiorysem.

4. W południowej części cmentarza parafialnego (położonego przy ul. Bohaterów Bukowskich) znajduje się zbiorowy grób z okazałym murowanym pomnikiem *Poległym w Buku w r. 1848 oraz powstańcom z 1919 r.*, ozdobionym dwoma wieńcami laurowymi i czterema pilastrami zwieńczonymi wazonami. Z przodu umieszczono sarkofag, na którym znajduje się metalowy odlew krzyża powstańczego oraz tablice z napisami: *Za Wiarę i Ojczyznę* oraz *Poległym bohaterom cześć*. Z boków sarkofagu stoją postumenty pod znicze, a wokół grobu umieszczono ogrodzenie z rurek metalowych na murowanych słupkach. Mogiłę urządzono w 1926 r. i po zniszczeniu przez hitlerowców zrekonstruowano w 1967 r.

5. Przed powyższym pomnikiem pochowani są rozstrzelani 10 X 1939 r. przez hitlerowców powstańcy wielkopolscy Franciszek Górczak i Teofil Matyasik oraz uczestniczący w wydarzeniach powstańczych w Poznaniu ks. Antoni Chilomer (1889-1958). Powstańcy spoczywają także w innych miejscach tego cmentarza.

6. Na tym samym cmentarzu, na jednym z grobów

po lewej stronie dróżki prowadzącej od wejścia do drewnianego kościoła Świętego Krzyża, w 1995 r. upamiętniono kapitana Witolda Wegnera (1894-1920), dowódcę kompanii bukowskiej w powstaniu wielkopolskim, który został rozstrzelany w Wilnie podczas wojny polsko-bolszewickiej. Na trzech tablicach kamiennych wypisano najważniejsze fakty z jego życiorysu.

7. Na cmentarzu parafialnym (znajdującym się przy ul. św. Rocha), w północnej części przy parkanie, na lewo od głównej alejki, 27 XII 2001 r. złożono w grobowcu rodzinnym ekshumowane z miejsca pierwotnego pochowania w Jędrzejowie prochy Kazimierza Zenktelera (patrz wyżej, nr 3). Informuje o tym umieszczona na grobowcu czarna tablica kamienna, dekorowana podobizną krzyża *Virtuti Militari*. Na tym cmentarzu spoczywają również inni uczestnicy powstania wielkopolskiego.

8. Na północnej ścianie hali sportowej przy ul. Szarych Szeregów w 2017 r. powstało wielkie malowidło, w 12 sekcjach przedstawiające związane z Bukiem sceny z powstania wielkopolskiego. Autorem kompozycji jest dr inż. arch. Radosław Barek.

2

